

Brīvprātīgie kultūras un valodas vārdā

Latvijas Tautas skolas mācību centrs «Zinātne», sadarbojoties ar partneriem Lielbritānijā – «Doccorum CVS» –, pērnā gada sākumā uzsāka Eiropas Savienības mūžizglītības «Grundtvig» projektu «Senioru 50+ brīvprātīgais darbs», kura ietvaros pagājušajā gadā Tukumā viesojušies četri brīvprātīgie no Apvienotās karalistes – pavasārī tie bija Klēra Betona un Valdis Belinis, bet septembrī – **Šeimas Kampels Patriks** (*Seamus Campbell Patrick*) un **Džoja Francisa Daisona** (*Joy Frances Dyson*). Savukārt no Tukuma uz Angliju jūnijā devās Dzirciema internātskolas skolas skolotāja **Valda Sirmā**, biedrības «Daugavas vanagi» Tukuma nodaļas vadītāja **Rita Stepiņa** un Jaunmoku pils direktore **Gunta Laursonsone**.

Projekta ilgums ir divi gadi, kuru laikā mūsu novados tiks uzņemti seši seniori (tātad vēl divi) un tāpat seši tukumnieki dosies uz Lielbritāniju. Galvenā šī projekta doma – iepazīt citas tautas kultūru, valodu un tradīcijas.

Īpaši pārsteidzis invalīdu sporta klubs

Tāpat kā pirms tam Klēra un Valdis, arī Šeimas un Džoja trīs nedēļu ilgo laiku Latvijā pavadīja Zantes ģimenes krīzes centrā, Invalīdu dienas centrā, invalīdu sporta klubā, mācību centrā «Zinātne», Tukuma muzejā, Tukuma E. Birnieka-Upīša 1. pamatskolā un Jaunmoku pilī. *Upīšos* briti ar skolēniem runāja par dažādajiem vaļaspriekiem, un viņi bijuši pārsteigti, cik labi bērni zina angļu valodu. Savukārt Zantē apguvuši vietējās virtuves tradīcijas un pat cepuši pīrāgus. Iespaidīgs šķitis invalīdu sporta klubs, kura darbībā svarīgākais atbalstīt to, ko cilvēki var izdarīt, nevis to, ko nevar. Džoja bijusi pārsteigta: «Cik pārsteidzoši, ka šī kluba attīstību aizsākusi viena mamma, kurai ir bērns ar īpašām vajadzībām. Jums ir pat ratiņkrēslu maratons! Un galvenais – šie cilvēki izskatās laimīgi!» Skolās lielākoties nācies komunicēt angļiski, neatkarīgi no tā, vai tie bijuši bērni vai pieaugušie. Brīvprātīgo viesošanās pluss bijis tiem, kas mācās angļu valodu, jo ir bijusi iespēja sarunāties ar īstiem šīs valodas lietotājiem.

Skolēnus ieinteresē ceļojumu stāsti

Sarunās skolēnus gan vairāk interesējušas viņu nākotnes iespējas, piemēram, ko darīt nākotnē, kādu profesiju izvēlēties ieteiktu briti. «Daudzi jautāja par to, kāda ir dzīve Anglijā,» stāsta Džoja, «Dažreiz stāstīju par saviem atvaļinājumiem, piemēram, par Āfriku, par Keniju un Tanzāniju. Āfrika katru nakti nācās pārļautelētis un kādu rītu mēs atklājām, ka pie mums viesojies zilonis... Bērniem šādi stāsti patīk. Vēl stāstīju par nedēļu, ko pavadīju Indijā. Tur tāds tramīgāks atgadījums bija, braucot ekskursijā vērot tīģerus. Proti, kādā brīdī braucot un apstājoties, sākām ar acīm meklēt tīģerus, kad piepeši secinājām, ka transportlīdzeklim, kurā mēs, tūristiņi, sakāpuši (kā zināms, šādās mašīnās nav jumtu), tuvojas tīģeriene ar trīs tīģerēniem. Visi aplūksām un sastingām jau no tā vien, ka mēs pilnīgi mierīgi varējām pārliekties pār margām un aizsniegt tīģerēni, bet, protams, to nedarījām. Mēs nejutām apdraudējumu, vienkārši darījām to, ko mums palīdzēja. Ir pieņemts: ja pieaugušam cilvēkam pasaka nerunāt, viņš nerunā, ja palīdz

nekustēties, tad nekustas. Citādāk tā ir necieņa pret citiem. Līdzīgs piedzīvojums man bija pirms gadiem 10 vai 12 Kenijā, kad nokļuvām masai ciltī, kas brīvi komunicē ar lauvām, burtiski dzīvojas pa lauvu takām. Cilts mūs sargāja, un absolūti nejutāmies apdraudēti. Masai ciltī mēs palīdzējām mācīt bērņus.»

Ar brīvprātīgā darba pieredzi bagāžā

Gan Šeimas, gan Džoja atzīst, ka mācīties par Latvijas kultūru, tradīcijām bija tiešām jauki un interesanti.

Abiem ir savs stāsts par to, kā iesaistījušies brīvprātīgā darbā. Džoja atzīst, ka ir uzticama brīvprātīgā un daudz zina par šo darbu. Arī viņas braucieni uz Indiju un Āziju bijuši savā ziņā brīvprātīgo darbs. Viņa dzīvo 50–60 km uz ziemeļiem no Londonas un ir iesaistījusies tāda labdarības organizācijā kā «Sunnyside Rural Trust». Tā ir organizācija, kas audzē augus, dārzeņus, augļus un pārdod tos lauku veikaliņos. Organizācijā iesaistīti cilvēki ar īpašām vajadzībām. Tās mērķis ir palīdzēt šiem ļaudīm kļūt par pilntiesīgiem darbiniekiem. «Ar siltumnicās izaudzētajiem augiem tiek dekorētas pašvaldības iestādes, publiskā vidē. Pēc tam, braucot ar autobusu, ieraugot pašu rokām darināto, pašu izaudzēto, šie cilvēki lepni saka: «Rau, mēs tos izaudzējām un izgatavojām,» stāsta Džoja un ar pārliecību piebilst, «man patīk darbs ar cilvēkiem.» Lauku labdarības organizāciju Džoja vada jau sesto gadu.

Šeimas savukārt stāsta, ka tikai pirms pieciem gadiem pārcēlies uz dzīvi ārpus Londonas (ne velti sadzirdējam skaistu londonieša akcentu, jo vīrs 50 gadus nodzīvojis Londonā). Pa šo laiku Šeimas iesaistījies Dakoruma pašvaldības labdarības projektos, piemēram, palīdzējis cilvēkiem pārvākties, pārvadāt mēbeles u.c. Tā nu arī sagaidījis savu uzaicinājumu iesaistīties 50+ programmā. «Man patīk izzināt citu tautu un valstu kultūru. Ir pat tā, ka esam te aizvadījuši trīs nedēļas, bet laikam tikai tagad sāku te iejusties,» smeļ Šeimas, «varētu te uzskatīt vēl ilgāk. Esmu te pastrādājis šādus tādus āra darbiņus. Man vispār patīk padarīt kaut ko tādu, ko iepriekš neesmu darījis. Man patīka grābt lapas, un jūtu, ka man

Lai arī brīvprātīgie Šeimas un Džoja mūsupusē pabija pirms pusgada, viņi Latviju neaizmirsīs

vajadzētu šeit palikt...» Šeimas atklāj, ka neko par Latviju pirms tam neesot zinājis, un cer šeit atgriezties. «Man patīk baznīcu zvani. Šī ir skaista zeme. Jūs ļoti attīstāties, augat.»

Džoja turpretī atzīst, ka zinājusi, kur Latvija atrodas, nedaudz arī tās vēsturi, bet vēlējusies uzzināt vairāk. «Ar prieku apmeklēju Okupācijas muzeju, Ebreju muzeju. Man interesēja Latvijas laiks no 1940. līdz 1991. gadam. Kā cilvēki šo laiku pārdzīvoja, kā saglabāja kultūru, kā pārdzīvoja vāciešus, tad padomju varu. Jāteic, ka kopš 1991. gada ļoti mainījusies jūsu kultūra, daudzi no jums šobrīd apgūst angļu valodu. Ārkārtīgi vēlējos dzirdēt jūsu korus dziedāt. Esat izdaudzīnāti kā dziedātājtauta. Jums ir smaga vēsture, bet šobrīd jūs lūkojaties uz priekšu un strādājat ļoti cītīgi. Ceru, ka arī iestāšanās Eiropas Savienībā palīdzēs jums attīstīties tūrisma, tirdzniecībā un citās sfērās. Tas bijis vērtīgs laiks, ko esam pavadījuši kopā ar jums.»

Vai "norijam" vārdu sākumu?

Pirms došanās uz Latviju abiem brīvprātīgajiem tika pasniegtas sešas iepazīšanās nodarbības (katra divu stundu garumā). Valodu mācījusi latviešu meitene vārdā Natālija, kura pastāstījusi ne vien par valodu, bet arī par latviešu kultūru. Abi gan atzīst, ka no mācītā prātā palikuši vien atsevišķi vārdi, frāzes "labdien!", "labrīt!", "čau!", "attā!". Džoja stāsta: «Tā kā esmu mācījusies latīņu valodu, protu arī franču valodu, palasot dažādus nosaukumus veikaliem, ielām, varēju nojaust to nozīmi. Domāju, ka valstīm, kurās ir osts, valodu krustošanās un maiņa notikusi acimredzami. Jūsu lielais pluss ir tas, ka jūs zināt angļu valodu. Braucot ar vilcienu, mums šķita, ka nevaram sadzirdēt pieturu nosaukumus, un likās, ka neizrunājam pirmos burtus (*smejas*). Jums uzsvars ir uz pirmo zilbi. Paši savā valodā jau tos uzsvarus nejutām.»

Cūkgaļas ēdieni ir, bet – kur pašas cūkas?

Par ēdieniem runājot, abi briti pamanījuši, ka latvieši daudz ēd zivis, sieru, cūkgaļu. Taču kopumā ēdienu ziņā šķietot, ka lielākoties viss kļuvis internacionāls. Šeimam garšojusi cūkgaļa ar kartupeļiem un mērci, Džojai vairāk iegaršojušas zupas un konditorejas izstrādājumi. Viņa atzīst, ka Latvijā, lai arī kāda tikšanās paredzēta, vienmēr bijis servēts galds ar uzkodām, tēju un kafiju. Lai arī it kā latvieši daudz ēdot, Džojasprāt, mēs esot visai slaidi.

Vēl kāda lieta, kas abiem britiem palikusi atmiņā, – mūsu rokdarbi. To izvēle mums esot ļoti bagātīga. Neesot pat svarīgi, vai tā ir adīšana, aušana (Anglijā stelles teju tikai muzejos varot redzēt!), kokgrebšana vai šūšana. «Es nespēju aptvert, cik daudz cilvēku un cik daudz dažādu rokdarbu prot un tos arī izgatavo! Tas ir fenomenāls!» sajūsmīnās angliete.

Negaidīti gaidīta iespēja mums – Latvijas iedzīvotājiem

Vēl pirms Džoņas un Šeimas viesošanās jūnijā apmaiņā uz trīs nedēļām devās trīs tukumnieces – Valda, Rita un Gunta, kas pirms brauciena savstarpēji nebija pazīstamas. Lai arī saruna ar dāmām notika marta nogalē, viņu iespaidi bija tik spilgti, ka šķita – brauciens noticis tikai pirms... nedēļas. Visas atzīst, ka teju vai «nagi niezot doties vēl tādā ceļojumā kaut vai rīt», lūk, ko nozīmē kaut reizi izjustā brīvprātīgo darba garša.

– **Kā jūs uzzinājāt par šādu programmu senioriem? Un kas jūs pamudināja tajā piedalīties?**

Rita:

– Es reiz braucu ar Inesi (Inesi Kukuli – m/c «Zinātne» vadītāja) autobusā kopā ekskursijā uz Hollandi, un viņa pēkšņi sāka meklēt autobusā iespējamus brīvprātīgos,

jo kāds cits tieši tad bija atsūtījis viņai izsiņu, ka tomēr nebrauks. No sākuma teicu: «Nē, nē, angļu valodu nezinu, nebraukšu nekuri!» Kad tās dienas gāja uz beigām, pateicu, ka nu varbūt, ja reiz tik ļoti to valodu nemaz nevajag...

Valda:

– Es tā kā biju uzrunāta, bet bija kaut kāda atlase, bija jāuzraksta iesniegums, un pēc kaut kādiem kritērijiem tos braucējus atlasīja, uzrunāja. Es laikam atbildu kritērijiem (*smejas*).

Gunta:

– Pieteikumā bija jānorāda prasmes, arī tas, kādi ir mūsu hobiji. Tad nu, salāgojot šīs citu pušu intereses, mums palaimējās ielēkt vienā vilcienā un brīvprātīgo darbu veikt teju mēneša garumā. Bija ļoti jauki, patīkami. Protams, problēmas bija un lielākā – tā pati valodas barjera.

– **Kurtieši jūs Anglijā pabijāt? Ko tur darījāt?**

– Mēs bijām Anglijas pilsētā Hemel Hempsteadā. Ja var apvienot to, kas patīk, ar kādu labu darbu, kādam kaut ko palīdzēt, tādējādi arī pašam ko iemācīties, salīdzināt... Viss bija tik samērīgi – atpūta un darbs, un ekskursija, un hobiji. Viss bija ļoti pārdomāts. Vesela programma, kurā viss bija smalki izstrādāts, izejot no tā, ko mēs protam un ko vēlētos. Katru dienu bija savas aktivitātes. Ja kas mainījās, – mums zvanīja, mūs informēja. Mēs apciemojām veco ļaužu dienas centru, kur mēs palīdzējām vairākas dienas, turklāt pēdējā dienā vēl visiem iemītniekiem sniedzām koncertiņu, visiem ļoti patika, un mums aplaudēja.

Vēl bijām baznīcā uz tikšanos. Vēl pabijām šīs partnerorganizācijas «Doccorum» radio. *Dakorumam* ir ļoti izvērsts tīkls, kas strādā ar brīvprātīgajiem, sadarbojoties ar vēl citām programmām citās valstīs. Tad mēs veicām biroja darbu, strādājām arhīvā. Tas bija tāds kantoru darbs, bet patīkams, nebija nogurdinošs. Man liekas, ka mēs viņiem bijām ļoti noderīgi.